

5.15 Het (ver)graven van (nieuwe) watergangen

Kader
<p><i>Keur</i> Deze beleidsregel gaat over keurartikel 3.2 Zonder vergunning van het bestuur is het verboden waterkeringen en oppervlaktewaterlichamen (met inbegrip van de daarin gelegen en daartoe ten dienste staande kunstwerken) aan te leggen of te graven met als oogmerk deze te verbinden met bestaande waterstaatswerken. Hieronder wordt ook verstaan het (ver)graven van watergangen.</p> <p><i>Verklaring van een aantal begrippen</i> Onder oppervlaktewaterlichamen worden in deze context watergangen verstaan die onderdeel vormen van, of van invloed zijn op, het watersysteem. Er zijn verschillende soorten watergangen:</p> <ul style="list-style-type: none">- A-watergang: aan- en afvoerende en bergende functie;- B-watergang: afvoerende en bergende functie;- C-watergang: bergende functie. <p><i>Voor welke watergangen geldt deze beleidsregel?</i> Deze beleidsregel heeft betrekking op alle watergangen, voor zover deze onderdeel zijn of zullen worden van het watersysteem dat wordt beheerd door Waterschap Rivierenland.</p> <p><i>Raakvlakken met ander beleid</i> Nieuwe watergangen worden meestal gegraven als compensatie voor de demping van watergangen en/of voor de versnelde afvoer van hemelwater ten gevolge van de uitbreiding van verhard oppervlak. Een demping van een watergang wordt getoetst aan de algemene toetsingscriteria. Voor het lozen van hemelwater van nieuw verhard oppervlak geldt een aparte beleidsregel (nummer 5.17).</p>

Doel van het beleid
<p>Het doel van deze beleidsregel is het beschermen van het watersysteem. In dit geval gaat het om het voorkomen van stremming en stuwing in de aan- en afvoer van water, het waarborgen van een goede stabiliteit van het talud, het behouden van voldoende berging, het aanleggen van voldoende natuurvriendelijke oevers en ecologische verbindingzones en het uitvoeren van doelmatig onderhoud.</p>

Toelichting op de beleidsregel
<p>Voor bestaand stedelijk gebied worden bij de overname van het beheer afspraken gemaakt over onderhoud en de onderhoudsmogelijkheden. Voor nieuw stedelijk gebied zullen in de ontwerpfase al afspraken over het waarborgen van doelmatig onderhoud kunnen worden gemaakt. Beide vormen van afspraken kunnen vervolgens in de legger worden bevestigd, zodat daarmee ook een adequate keurbescherming ontstaat. Het maatwerk houdt daarbij in dat zo weinig mogelijk onnodige gebruiksbependingen op andermans eigendom zullen worden gelegd. Met de nieuwe, meer flexibele legger zal in dit verband veel beter maatwerk kunnen worden geleverd.</p> <p>Bij de aanleg van een nieuw watersysteem in een nieuwbouwplan kan het voornemen bij gemeente of projectontwikkelaar bestaan om grond aan particulieren uit te geven tot aan de A-watergang. In dat geval moet worden voldaan aan een aantal voorwaarden. De belangrijkste voorwaarden zijn dat doelmatige onderhoudsmogelijkheden en de bergingsfunctie voor water moeten worden gegarandeerd. Onder "toetsingscriteria" worden de bijzondere toetsingscriteria in verband hiermee vermeld.</p> <p>Als dergelijke afspraken zijn gemaakt en vastgelegd, zal daarmee bij de watervergunningverlening rekening worden gehouden.</p>

Doorstroming

Als nieuwe watergangen worden gegraven is het van belang dat de doorstroming van de watergangen is gewaarborgd. Daarnaast heeft het graven van nieuwe watergangen een effect op de doorstroming van het reeds bestaande watersysteem. Negatieve gevolgen voor de doorstroming van bestaande watergangen dienen te worden voorkomen.

Waterberging

Als een nieuwe of vergraven watergang is of wordt aangesloten op het bestaande watersysteem, moet de watergang voldoen aan minimale afmetingen, zodat de waterberging, als onderdeel van het totale watersysteem, kan worden gewaarborgd. Afhankelijk van de functie van de watergang kunnen aanvullende eisen worden gesteld. Zo moet bij nieuwe A-watergangen in stedelijk gebied, 35% van de oeverlengte bestaan uit een natuurvriendelijke oever. In het kader van watertoets of vooroverleg kan deze 35% ook worden gerealiseerd in de vorm van alternatieve ecologische voorzieningen.

Het graven van watergangen in kwelgevoelige gebieden kan leiden tot een toename van de kwel. In die gevallen kan het waterschap aanvullende compensatie voorschrijven.

Onderhoud

Bij het graven van een nieuwe watergang of het vergraven van een bestaande watergang, moet rekening worden gehouden met de manier waarop het onderhoud aan de watergang wordt uitgevoerd.

Bij A-watergangen wordt een beschermingszone van 4 meter (of 5 meter in de gebieden van Alm en Biesbosch en de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden) toegepast. Bij B-watergangen is dat 1 meter.

Met betrekking tot de afmetingen van de nieuwe watergang moet dus niet alleen rekening gehouden worden met de afmetingen van de watergang zelf, maar ook met de beschermingszones. Dit is vooral belangrijk als er sprake is van meerdere perceelseigenaren. In het geval van B-watergangen, bijvoorbeeld, zijn de eigenaren van de aangrenzende percelen verantwoordelijk voor het onderhoud van de watergang. Met deze onderhoudsplicht, evenals het instandhouden van de obstakelvrije beschermingszone, moet voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden door alle belanghebbenden zijn ingestemd.

In hoeverre er van de onderhoudsroutes aan weerszijden van een watergang gebruik wordt gemaakt, hangt daarnaast af van de afmetingen van de watergang en het materieel dat bij het onderhoud wordt gebruikt. Een A-watergang met een bovenbreedte van meer dan 8 meter moet altijd tweezijdig onderhouden kunnen worden. Als een A-watergang in stedelijk gebied varend wordt onderhouden kan aan afwijkende beschermingszones worden gedacht. Deze moeten dan wel in de legger vastgelegd worden. De 'flexibele legger' kent mogelijkheden om van de minimale afmetingen van de beschermingszones in stedelijk gebied af te wijken. Dit moet echter per geval worden getoetst. In de ontwerp-fase kunnen hierover afspraken met het waterschap worden gemaakt, indien en voorzover doelmatig onderhoud als beschreven in deze beleidsregel, mogelijk blijft.

Het aansluiten van nieuwe watergangen op A-watergangen mag het doelmatig onderhoud aan de A-watergang niet hinderen. Doorgaande onderhoudsroutes mogen dus niet zomaar worden onderbroken. Het waterschap kan voor het doelmatig onderhoud dan ook aanvullende eisen stellen.

Stabiliteit

Het is bij nieuwe en te vergraven watergangen belangrijk dat de stabiliteit van het talud wordt gewaarborgd. Er worden daarom voorschriften gegeven over de taludverhouding en de afwerking van de oever. Ook het opbarsten van de bodem moet worden voorkomen. Afhankelijk van de status van de watergang kunnen aanvullende eisen worden gesteld.

Toetsingscriteria

Aanvragen voor nieuwe waterstaatswerken worden getoetst aan de algemene toetsingscriteria. De afmetingen van A- en B-watergangen zijn daarin als volgt vastgesteld:

A-watergangen

Het talud moet minimaal een schuinite hebben van 1:2. Als de grondsoort het toelaat, kan het waterschap een afwijkend talud toestaan (flauwer of steiler).

Bodembreedte minimaal 0,70 m.

Bodemhoogte 1 meter onder zomerpeil of boezempeil. Als de fysische gesteldheid van de bodem deze bodemhoogte niet toelaat, kan een geringere waterdiepte dan 1 meter worden voorgeschreven. Dit kan zich voordoen in zandbanen, zandige oeverwallen, veengebied en in gebieden met (al dan niet tijdelijke) sterke rivierkwel.

Deze criteria gelden voor zowel nieuwe watergangen als de verlenging en/of verbreding van bestaande watergangen. Als in bestaande watergangen het uit te voeren werk een lengte kent van minder dan 100 m. gelden deze eisen niet. In die gevallen moeten de bestaande leggerafmetingen worden toegepast en moet een bestaande bodemhoogte worden aangesloten om bodemvallen en drempels te voorkomen.

B-watergangen

Talud: een schuinite van 1:2. Als de grondsoort het toelaat, kan het waterschap een afwijkend talud toestaan (flauwer of steiler).

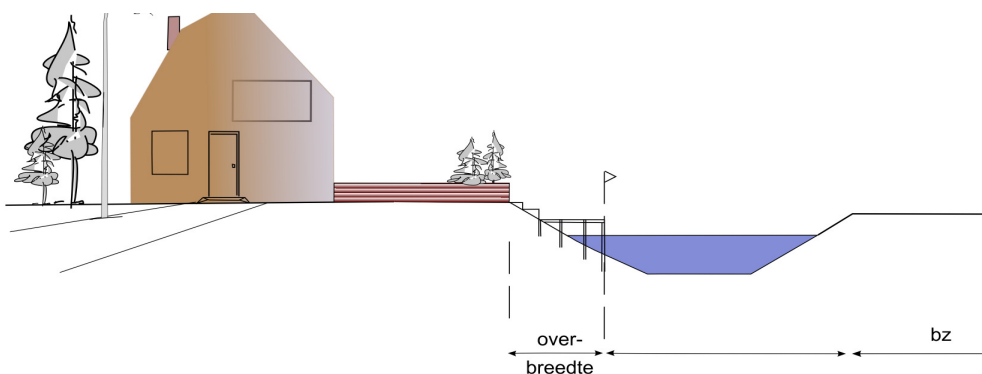
Bodembreedte 0,50 m.

Bodemhoogte 0,50 meter onder zomerpeil of boezempeil. Als de fysische gesteldheid van de bodem deze bodemhoogte niet toelaat, kan een andere bodemhoogte worden voorgeschreven. Dit kan zich voordoen in zandbanen, zandige oeverwallen, veengebieden en in gebieden met (al dan niet tijdelijke) sterke rivierkwel.

Daarnaast gelden de volgende bijzondere toetsingscriteria:

1. De aanvrager moet er voor zorgen dat zich aan beide kanten van nieuwe watergangen geen obstakels bevinden. Deze zones moeten de watergangen vooral toegankelijk maken voor het onderhoud aan de watergangen. Voor zowel rijdend als varend onderhoud moeten de zones langs A-watergangen doorgaans 4,0 meter (5,0 meter in de gebieden van Alm en Biesbosch en Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden) breed zijn. Deze afmetingen worden in de legger bepaald. Als één zijde alleen voor handmatig onderhoud bereikbaar moet zijn, dan moet deze zone minimaal 1,50 meter breed zijn. Voor B-watergangen geldt aan beide kanten een beschermingszone van 1 meter.
2. Specifiek voor het stedelijk gebied geldt dat de volgende eisen worden gesteld:
 - oppervlaktewater moet voldoende omvang hebben;
 - de doorstroming in watergangen moet gewaarborgd zijn;
 - watergangen die een specifiek ecologische doelstelling hebben of zullen verkrijgen, moeten zo worden uitgevoerd dat minstens 35% van de oeverlengte natuurvriendelijk wordt uitgevoerd, tenzij in overleg met het waterschap voor een gelijke hoeveelheid alternatieve ecologische voorzieningen wordt gekozen.
 - eenzijdig obstakelvrije zones (grondstroken voor machinaal onderhoud) zijn mogelijk als het onderhoud gewaarborgd blijft;
 - Als één zijde alleen voor handmatig onderhoud bereikbaar moet zijn, dan moet de zone minimaal 1,00 meter breed zijn.
 - In beschermingszones van 4.00 m. of 5.00 m. breed kan incidenteel beplanting als bossages e.d. worden toegelaten mits deze doelmatig machinaal onderhoud niet belemmeren. Parallel aan de watergang mag zo'n bossage daarom geen grotere breedte dan 3 m. bereiken. Bovendien moet in die gevallen aan de landzijde van de bossage een obstakelvrije ruimte 4.00 m. respectievelijk 5.00 m. aanwezig blijven.
3. Aan het voornemen van een aanvrager om watervergunning om grond aan particulieren uit te geven tot aan de A-watergang, zonder dat er door middel van de legger publiekrechtelijke beperkingen op het eigendom van die particulieren zullen worden gelegd kan in principe worden meegewerkt als:
 - aan de overkant van de watergang een onderhoudsstrook met een breedte van respectievelijk 4,00 of 5,00 meter ligt op openbaar eigendom of op grond in eigendom bij het waterschap;

- de bergende functie van de watergang duurzaam gewaarborgd wordt door al bij de aanleg van de betreffende watergang, parallel aan de watergang een overbreedte van 2,00 meter te realiseren. Deze overbreedte zal in de legger minimaal een C-status krijgen. Binnen deze overbreedte is het plaatsen van steigers toegestaan. Het doel is hierbij niet dat de overbreedte kan worden gedempt, of dat tuinen worden verlengd door het plaatsen van damwanden in de overbreedte, maar wel dat wensen m.b.t. steigertjes e.d. zonder meer mogelijk zijn, en wel door middel van een melding in plaats van een watervergunning. De aangrenzende eigenaar zal door de verkoper geïnformeerd worden over de instandhoudingsplicht van de overbreedte zoals die in het ontwerpprofiel (zie figuur 1) was opgenomen.

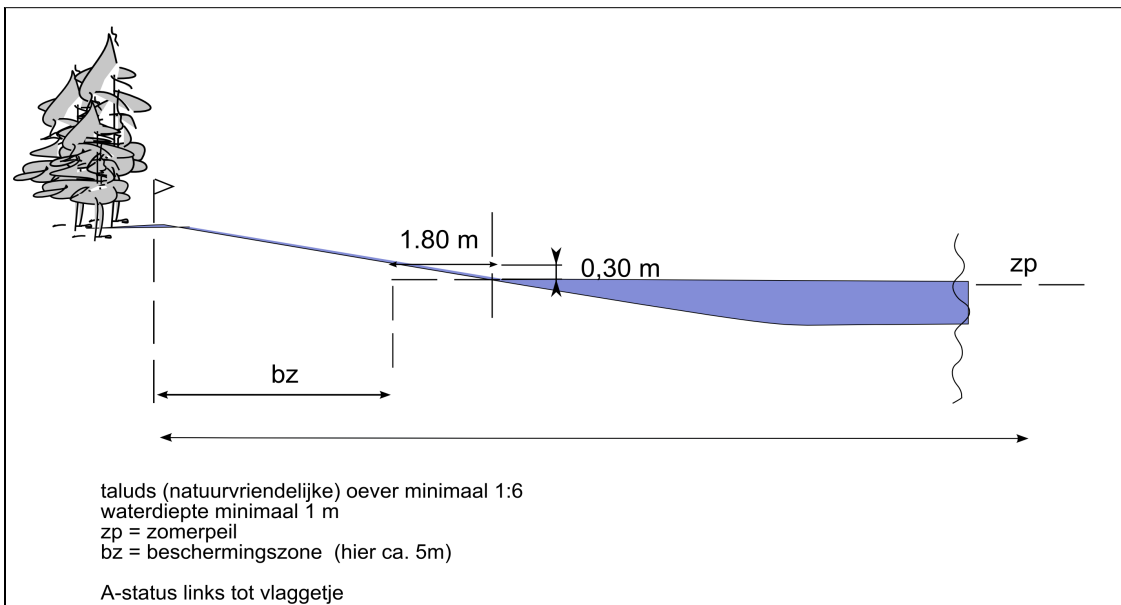
taluds minimaal 1:2
 waterdiepte minimaal 1 m
 ontwerp van de watergang tbv. retentie/afvoer in principe overgedimensioneerd (alsof overbreedte er niet is)

onderhoud watergang in principe van de rechterkant (met 5m beschermingszone bz)

A-status tussen insteek (rechts) en vlag (links);
 bij particulieren links tussen insteek en vlag een stuk overbreedte

Figuur 2: uitgifte grond aan particulieren aan de A-watergang

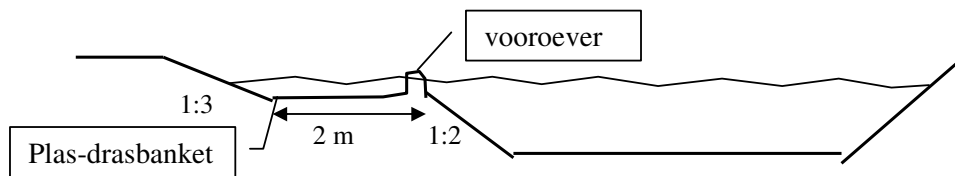
5. Een watervergunning om bij de aanleg van een nieuw watersysteem in een nieuwbouwplan de vereiste onderhoudsstrook te combineren met een flauw talud, wordt in principe verleend als:
 - de betreffende onderhoudsstrook op een bovenwatertalud van 1:6 of flauwer wordt aangelegd;
 - de onderhoudsstrook een breedte heeft van 5,00 meter, gerekend vanaf een niveau van 0,30 meter boven het zomerpeil of boezempeil (zie figuur 2). Bovendien dient de oever goed toegankelijk te zijn voor onderhoudsmaterieel.

Figuur 3: onderhoudsstrook gecombineerd met flauw talud

6. Als nieuwe watergangen met plas-dras-oeveren worden aangelegd, gelden de volgende uitgangspunten (zie figuur 4).

- Ondertalud: minimaal een schuinite van 1:2.
- Plas-drasbanket: minimaal 2,00 m breed.
- Boventalud: minimaal een schuinite van 1:2, minimaal een schuinite van 1:3.
- Diepte plas-drasbanket: +/- 10 cm onder winterpeil, maximaal 30 cm onder zomerpeil.
- Vooroever: om te voorkomen dat maaisel of afval op het plas-drastalud terecht komt, is het wenselijk om een vooroever aan te leggen, gelegen op 5-10 cm boven zomerpeil. De vooroever moet om ecologische redenen iedere 25 meter voorzien zijn van openingen van 1 meter breed.
- Peilfluctuaties: dit type oever is minder geschikt in watergangen met grote peilfluctuaties, vanwege de kans op ongewenste droogval van het plas-drasbanket.
- Stroming: in watergangen met een sterke stroming is dit type oever minder geschikt dan een flauw talud, vanwege de grotere kans op erosie.

Figuur 4: Principetekening plas-drasoever